Autor Guste Santini
Subota, 02 Travanj 2005 19:11

donosi nam Vjesnik od 2. travnja na osmoj stranici.

Promjena cijene enegenata vrlo je neugodna za bilo koje gospodarstvo. Kada se radi o hrvatskom gospodarstvu tada je to alarm koji zove na uzbunu. Sve mora zvoniti na na uzbunu. Posljedica promjena cijene nafte bit će alarmantne. Naprosto nije moguće «amortizirati» postojeće 50%-tno povećanje cijene nafte u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Predviđa se njezino daljnje udvostručenje.

Kad sam pročitao naslov nisam mogao a da se ne sjetim 1973. godine i prvog naftnog šoka koji je doista sve i svakog šokirao (po mojem mišljenju upravo je naftni šok ubrzao Treću industrijsku revoluciju i stovorio dužničku krizu; SAD je to iskoristila kao poslovnu kombinaciju). Jedna od malobrojnih zemalja koja nije doživila šok bila je i bivša Jugoslavija. Sve su zemlje ubrzo uvele vrlo rigorozne programe štednje što se lijepo vidjelo na tadašnjim nedjeljnim vijestima kako su ceste i gradovi u Zapadnoj europi neradnim danima prazne jer automobili nisu vozili. U Europi se propagirala vožnja biciklima. U to isto vrijeme jugoslavenski su građani vozili automobile kao da se ništa nije dogodilo. «Bila je to velika pobjeda radničke klase nad kapitalističkim sustavom.» Međutim «kruta zbilja srušila je bajku» i već krajem 1973. godine uvode se ograničenja. Samo četiri godine kasnije inferiorna i energetski zahtjevna tehnologija pokazala je svoje pravo lice. Naime 1977. godine deficit platne bilance dosegao je fantastičnih 7,7 milijardi $ što je rezultiralo gubitkom povjerenja od strane kreditora. Svijet je općenito ulazio u dužničku krizu, a u toj je krizi i bivša Jugoslavija je zauzela visoko mjesto. Tito više nije mogao, zbog niza razloga, kod arapskog svijeta otvoriti nove kreditne linije. Par godina potom je umro i započela je decenija recesije u bivšoj Jugoslaviji. Hrvatska je djelila sudbinu Jugoslavije. Konačno, danas to znamo, Jugoslavija se raspala. Možda je nafta dala značajan doprinos raspada tzv. socijalističkog sustava.

Zašto to govorim? Predsjedniku Sanaderu očito netko krivo savjetuje što učiniti. Tako na sindikalne zahtjeve da se smanji porezna presija na naftne derivate, kako se ne bi povećavale cijene nafnih derivata, odnosno smanjio radnički standard, on prihvaća sugestiju i otvara problem kako zaustaviti poreast cijene naftinih derivata. Ponavlja se priča iz sedamdesetih godina.

Danas je Hrvatskoj potreban sasvim drugi pristup. Umjesto da snizuje cijenu nafnih derivata valja povećati cijene nafnih derivata pa samim time i trošarine. Smanjenje potrošnje nafnih derivata smanjuje potrebu za uvozom nafte, što znači smanjenje trgovačkog deficita koji je danas neodrživ. Smanjenje deficita po osnovu uvoza sirove nafte može značiti nešto veći prostor za razvoj putem novih investicija. Povećanje trošarina znači učinkovitije punjenje proračuna što valja iskoristiti za uređenje državnih financija a ne povećanje prava na rashodnoj strani proračuna kao što je to učinjeno tragične 1998. godini kada je uveden PDV. Ipak povećanje cijena nafnih derivata zahtjeva pojeftinjenje javnog prijevoza kao i omogućavanje ulaska novih igrača kako ovo tržište ne bi ostalo bez ikakve potrebe monopolizirano.

Ovim bi se usporio rast cijena koji sačinjavaju radničku košaricu. Naprosto visina dohotka per capita ne daje pravo - ni mogućnost! - bilo kakvom eksperimentiranju pa bilo to i zbog predstojećih lokalnih izbora.